

Ю. Казімова –
асистент
кафедри ЖЗМК
Національного університету
“Львівська політехніка”

ФОРМАТ ЖАНРІВ СУЧАСНОЇ ПРЕСИ НА ПРИКЛАДІ МАТЕРІАЛІВ ГАЗЕТ “ВИСОКИЙ ЗАМОК” ТА “ЕКСПРЕС” 2017 РОКУ

У цій статті досліджено формат сучасних газетних жанрів. Це питання актуальне на сьогодні, адже, хоча є багато журналістських матеріалів, у яких чітко дотримано вимог конкретних жанрів: у статті подано проблему, її аналіз, факти, шляхи вирішення, висновки, а інтерв'ю містить цікаві та професійно поставлені запитання, та все одно деякі журналісти пишуть матеріали, які, наприклад, за своєю суттю є кореспонденціями, але їх подають як статті.

Ключові слова: види жанрів журналістики, вимоги до газетних матеріалів, формат жанрів преси, сучасні газетні матеріали.

This article explores the format of modern newspaper genres. This question is relevant today, because although there are many journalistic materials in which there is strictly adhere to the requirements of specific genres: the article deals with the problem, its analysis, facts, solutions, conclusions, and interviews contain interesting and professionally asked questions, but still some journalists write materials which, for example, are essentially correspondence, but are presented as articles.

Key words: types of genres of journalism, requirements for newspaper materials, the format of the genres of the press, modern newspaper materials.

Питання визначення формату сучасних газетних жанрів полягає у тому, що в наш час журналісти під час підготовки матеріалів у газету допускають певних помилок, що виявляє насамперед їхню недостатню обізнаність зі специфікою сучасних жанрів преси. Серед таких похибок можна назвати, наприклад, написання та подання матеріалу, який по

суті відповідає особливостям жанру статті, але його чомусь розміщено під рубрикою “Кореспонденція”. У зв’язку з цим, потрібно уникати таких помилок, для чого, перш за все, необхідно чітко визначити специфіку газетних жанрів.

Мета цієї статті полягає у повній характеристиці сучасних жанрів преси. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі **завдання**: визначити види жанрів преси; проаналізувати специфіку підготовки якісних газетних матеріалів; дослідити, для наочного прикладу, особливість підготовки матеріалів у конкретних газетах: “Високий Замок” та “Експрес” .

Варто зазначити, що види та формат жанрів преси вивчали такі дослідники, як Василенко М.К., Здоровега В.Й., Копистянська Н.Х., Кузнецова О.Д., Прилюк Д.М., Прокопенко І.В., Рой М.Ф., Тертичний О.О., Тулупов В.В. та інші.

Отже, питання формату газетних жанрів вивчала доктор філологічних наук зі спеціальності ”Журналістика”, професор, завідувач кафедри журналістики та засобів масової комунікації Інституту права та психології Національного університету “Львівська політехніка”, дослідниця Кузнецова О.Д. У одній зі статей під назвою “Диференціація заміток у пресі на види” Кузнецова О.Д. відзначила, що для визначення формату жанру замітки в пресі систематизовано та диференційовано замітки на види за певними ознаками; аргументовано відмінність поняття “замітка” від понять: “повідомлення”, “інформація”, “новина”, “сенсація”, “факт”; доведено помилкове зарахування до видів замітки малих форм інших жанрів: текстівки, анонсу, анотації, міні-рецензії, блиц-портрета, міні-огляду, міні-історії [5, С. 127-139]. Як бачимо, професор Кузнецова О.Д. краще і детальніше досліджує специфіку формату жанрів преси, що надає можливість більше усвідомити сутність газетних жанрів та на вищому рівні готувати газетні матеріали, відповідно до вимог конкретних жанрів.

Крім цього, дослідниця Кузнецова О.Д. зазначає, що для осмисленого й ефективного впливу преси важливі теоретичні знання типології жанрів, уміння вибирати найвідповідніший вид журналістського жанру і дотримуватися вимог його формату, що зумовлює соціальну й професійну актуальність порушеної теми [5, С. 127-139]. Кузнецова О.Д. вважає, що формат диференціації заміток у сучасній пресі – це водночас проблема термінологічного апарату журналістскознавства, жанрології ЗМІ, що загалом зумовлює суспільне й наукове значення теми. Також дослідниця додає, що проблеми відмінності, неформату

інших жанрів ознакам жанру торкався В.Різун, наголошуючи на такому явищі, як «внутрішньожанрова різновидність», та зауважуючи, що кожен жанр як форма вираження певного змісту зберігає свої усталені риси і водночас на “вимогу” різноманітних проявів дійсності допускає ті чи ті відхилення від норми, які нерідко “розмивають” межі жанрів [5, С. 127-139].

А от професор Львівського університету, доктор філологічних наук, заслужений журналіст України Здоровега В.Й. стверджував, що, незважаючи на безперечні прорахунки (автор, скажімо, вочевидь “загубив” низку таких традиційних жанрів журналістики, як публіцистичний огляд, огляд преси;) не можна не погодитися із диференціацією інформаційних жанрів на оперативно-новинні та оперативно -дослідницькі: “Оперативно-дослідницькі ми, щоправда, називаємо оперативно-узагальнюваними, щоб не зумовлювати плутанину подієвої інформації з аналітичною” [2, с. 276].

Та незважаючи на те, що жанри сучасної преси вивчало та аналізувало багато дослідників, журналісти в газетах, на жаль, й досі допускають помилок під час написання матеріалів, причиною чого є недостатня обізнаність зі специфікою газетних жанрів. Та перш, ніж вести мову про формат сучасних газетних жанрів, варто подати визначення поняття “жанр”. Отже, під жанром розуміють певний вид журналістського твору, який відрізняється від літературного, насамперед, достовірністю фактів. Окрім цього, необхідно відзначити й те, що сучасні газетні жанри відрізняються один від одного методом літературного подання та стилем викладу, засобами, що використовують для відображення фактів, подій та явищ навколишньої дійсності, прийомами передання побаченого й усвідомленого тощо [4, с. 56].

Зазвичай, газетні жанри прийнято характеризувати за такими основними ознаки: за предметом пізнання; за конкретним призначенням; за широтою, обсягом висвітлення дійсності; за характером літературно-стилістичних засобів. Також потрібно відзначити й те, що жанри сучасної журналістики прийнято умовно поділяти на три основні групи: інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні.

Основною тенденцією сучасних журналістських жанрів є їх взаємопроникнення, взаємозбагачення. Наприклад, інформаційні матеріали можуть набувати аналітичного характеру, так само аналітичні жанри можуть наближатися до художньо-публіцистичних.

Якщо говорити про інформаційні жанри, то необхідно пам’ятати, що інформація – це не тільки інформування, повідомлення фактів, але й

обмін думками. А журналістська інформація насамперед відображає політичну, соціальну сфери життя суспільства. Інформація в друкованих засобах масової інформації повинна одночасно оперативна і всебічно висвітлювати внутрішні й зовнішні події чи місцеві новини [1, с. 204].

Головним завданням інформаційних жанрів є оперативне повідомлення про факт, подію або явище, тобто інформування про зміни в нашому житті без аналізу та коментування. До інформаційних жанрів належать: повідомлення, замітка, звіт, інтерв'ю, репортаж тощо.

Коли журналіст має на меті лише повідомити про подію, то він обирає один з інформаційних жанрів – замітку, репортаж тощо. У повідомленні чи замітці журналіст дуже стисло викладає сам факт у його найсуттєвіших рисах. Проте на практиці трапляються випадки, коли журналіст, маючи завдання лише повідомити про якусь подію, починає описувати її, роблячи одночасно репортаж з місця події, але подає цей матеріал у рубриці “Замітки”. Відзначимо також, що для репортажу головною рисою є наглядно-почуттєве відображення фактів, а не просте і стисле передання інформації. Тому, коли мова йде про замітку, то не варто “вносити” у неї риси репортажу, адже він не може бути таким стислим, як вона.

Необхідно також наголосити на тому, що для коротких жанрів (повідомлення, хроніка, замітка) характерні лаконічність, ясність та обмеженість зображальних засобів, а для репортажу, інтерв'ю – емоційність, образність, особисте зацікавлення автора, співпереживання (або т. зв. “ефект присутності”) [3, с. 267].

Щодо аналітичних жанрів, потрібно зазначити, що саме глибокий аналіз фактів, за якими спостерігає журналіст, їх порівняння і зіставлення, формулювання певних висновків – відрізняє аналітичні жанри від інформаційних. Крім цього, аналітичні жанри є ширшими за часовими межами. До основних аналітичних газетних жанрів належать: кореспонденція, стаття, коментар, рецензія, огляд, огляд преси тощо [3, с. 267].

Якщо характеризувати кореспонденцію, то в ній використовують та аналізують меншу кількість фактів, ніж у статті. До того ж, кореспонденцію можна вважати більш локальною за своїм матеріалом, вона розглядає ті чи інші факти у вузьких межах. У статті аналізують всю сукупність фактів у масштабах, більш глобальних, вона підіймається у розгляді проблеми до теоретично-практичних висновків, ґрунтовних рекомендацій. Так само в інших аналітичних жанрах – огляді, огляді преси, рецензії, коментарі та рецензії, факти теж ґрунтовно узагальнюють, а розгляд конкретного питання, певної проблеми

поєднують з логічними висновками, науковими узагальненнями та практичними пропозиціями. Саме аналітичні жанри допомагають формувати, творити громадську думку щодо тих чи інших подій, фактів та явищ дійсності [3, с. 267]. На практиці журналісти часто, пишучи замітку, дещо розширюють її, та вважають, що це вже стаття. Але стаття має багато фактів, у ній піднято певно важливу проблему, й у замітку вона не вміститься. Таке саме відбувається й з іншими аналітичними жанрами. Наприклад, деякі газетярі, взявши один коротенький коментар, думають, що це справжній журналістський коментар, але це не так, оскільки коментар містить не лише думку фахівця з певного питання, але й аналіз журналіста та певний прогноз щодо проблеми у майбутньому.

А от до художньо-публіцистичних жанрів належать: нарис, зарисовка, есе, політичний портрет тощо. Під нарисом розуміють невелику розповідь про дійсну подію, людину або явище. Журналістський нарис відрізняється від літературного достовірністю і адресністю фактів. У журналістиці нарис є найоб'ємнішим жанром, тоді як в літературі – невеликим. На відміну від нарису, зарисовка – це невеликий за обсягом жанр, він відрізняється від нарису тим, що в ньому відсутній сюжет. Есе ж – це такий жанр, який пишуть на одному диханні, в ньому присутнє високе емоційне напруження і філософські роздуми. Щодо політичного портрета, то це жанр, в якому в основному відображається психологічний портрет, дії та імідж реальних осіб. Політичний портрет відрізняється від інших жанрів тим, що в ньому рівномірно повинні бути публіцистичність і художність. Завдання журналіста в написанні цього жанру – вгадати за іміджем реальну особу і дати істинну психологічну характеристику, прогнозувати можливі дії цієї особи в майбутньому, передбачити суспільну значущість і роль цієї особи в суспільному розвитку [3, с. 267]. Відзначимо, що помилок за написання художньо-публіцистичних жанрів журналісти також допускають, адже, пишучи політичний портрет, вони часто надмірно вдаються до емоцій, а от есе пишуть надто сухо.

Для кращого розуміння питання формату жанрів сучасної преси варто проаналізувати журналістські матеріали у конкретних газетах. Для прикладу, візьмемо публікації у газетах “Високий Замок” та “Експрес”. У “Високому замку” 18 жовтня 2017 року був опублікований матеріал під назвою “Одним до пенсії “докинули” 50 гривень. Іншим – понад 2000”, у якому йдеться про те, що найбільше коштів отримали саме ті пенсіонери, які вийшли на пенсію давно і отримували зарплату, у кілька разів вищу за середню. А у тих, що вийшли на пенсію недавно, – розмір пенсії залишився без змін. Журналісти газети відзначають, що у

Пенсійному фонді України ситуацію, яка склалася, пояснюють тим, що всі пенсійні виплати перераховуються за новою формулою – з урахуванням показника середньої зарплати за останні три роки і нового коефіцієнта трудового стажу (1 замість 1,35). Розмір пенсії для кожного пенсіонера визначається індивідуально. Варто також додати, що більші виплати отримують 5,6 млн., а 483 тисячі пенсіонерів можуть розраховувати лише на мізерну надбавку – до 50 гривень; 356 тисяч отримують від 50 до 100 гривень; 468 тисяч – від 100 до 200; 457 тисяч – від 200 до 300; 427 тисяч – від 300 до 400; 323 тисячам українців нарахують від 400 до 500 гривень доплати; 327 тисячам – від 500 до 600; 360 тисячам – від 600 до 700; 460 тисячам – від 700 до 800; 347 тисячам – від 800 до 900 і 487 тисячам – від 900 до 1000; 1,1 млн. пенсіонерів отримують понад 1000 гривень, а решті (2,4 млн.) – виплати підвищать за рахунок індексації. Отже, найбільшу надбавку отримують ті пенсіонери, що вийшли на пенсію давно і отримували зарплату, у кілька разів вищу за середню. А от тим, що вийшли на заслужений відпочинок недавно (у 2014–2017 рр.), пенсії наразі не переглядатимуть, бо показник заробітної плати, який використовується у формулі для розрахунку виплат, у них ще не застарів” [6].

Отже, у публікації під назвою “Одним до пенсії “докинули” 50 гривень. Іншим – понад 2000” журналісти фактично повідомляють про проблему, тобто, про те, що не всі пенсіонери отримують відповідну пенсію, і подають цей матеріал під рубрикою “Статті”, хоча жанру статті, як відомо, притаманне не лише подання фактів, але й їх аналіз, висновок. За поданням різних фактів цей матеріал є статтею, але через відсутність глибокого аналізу він стає схожим на кореспонденцію, хоча по суті нею не є. Незважаючи на те, що певний аналіз і присутній у цьому матеріалі, таки краще було б його дещо розширити, поглибити, а також сформулювати висновки на основі фактів та тлумачення спеціалістів у відповідній галузі.

Інший матеріал, який подали журналісти “Високого Замку” 31.01.2018 року, під назвою “Дешевше померти, ніж лікуватись”, висвітлено дуже повно. Цей матеріал розпочато так: “Цього року ліки можуть подорожчати на чверть! Вже у лютому ціни на медикаменти зростуть на 3-10% ”. Далі журналіст подає інформацію про те, що у грудні вона сама особисто заходила у певну аптеку, де “Олфен” продавали поштучно і коштував він дешевше. Тоді провізор, усміхаючись, запитала журналістку: ”Берете чи вирішили зекономити на своєму здоров’ї?”, через що вона придбала три пластирі, хоча насправді потрібен був один (поштучно не продають) [6]. Тобто, як бачимо, журналісти подали

спочатку певні факти, а згодом знову повідомили про те, що минулого року ліки в Україні подорожчали на 20%, а цьогогоріч, в Економічному дискусійному клубі прогнозують, що додадуть у ціні ще 20-25%. Отже, вже у лютому ціна на медикаменти зросте на 3-10%, оскільки постачальники завозять нові партії за вищим курсом валют. Закладають до вартості медикаментів 30 гривень за долар, хоча ще місяць тому було 28 гривень. Отож, газетярі подали також і пояснення, чому буде піднято ціни. Далі подано важливу інформацію про те, що економісти підраховали середню вартість домашньої аптечки з найпростішими препаратами та медичними виробами вітчизняного виробництва (валідолом, бинтом, зеленкою, активованим вугіллям, валеріанкою – загалом 20 позицій у розрахунку на одну особу), яка торік коштувала 277 гривень, а сьогодні обійдеться вже у 332 гривні. Окрім цього факту, подали також й інформацію про те, що ліки українського виробництва також дорожчають, оскільки до їхнього складу часто входять компоненти, які у нас не виробляють, а завозять з-за кордону. Згодом журналісти подають інформацію й про те, що після того, як у листопаді зріс курс долара, населення почало економити на ліках. Адже покупці, які роками купували імпортні препарати, переходять на вітчизняні аналоги.

Також у цьому матеріалі є спостереження провізора Галини Куліш, яка припускає, що ціни постачальники можуть накручувати штучно, оскільки цього року жарознижувальне, противірусне, антибіотики – продаються погано, тому й підвищують ціни на інші “ходові” препарати (гіпертензивні й цукрознижувальні засоби, знеболювальне тощо). Фармацевт переконана: ліки й надалі дорожчатимуть, але якщо одні – на 5%, то інші – на 100%. За її словами, традиційно першими (і найбільше) подорожчають дешеві й популярні препарати [6]. Відзначимо й те, що журналісти не оминули й інформації про те, де беруть ліки деякі українці: хто має можливість – їздить за ліками до сусідніх країн, зокрема Польщі, де ціни на лікарські засоби – найнижчі у Європі. Варто зауважити, що дорогі препарати коштують вдвічі дешевше, ніж в Україні, а ціни на окремі позиції (наприклад, ліки для лікування раку, на придбання яких потрібний рецепт) можуть бути навіть у 10 разів нижчими! Крім цього, є гарантія, що не натрапиш на підробку [6]. Журналісти глибоко аналізують цю проблему, відзначаючи також, що офіційної статистики фальсифікатів в Україні не існує, як і немає державного контролю у цій сфері, бо вже четвертий рік в Україні діє мораторій на перевірку аптек і якість ліків. З цієї статті також можна дізнатися корисну інформацію, як визначити, чи справді препарат

дозволений і зареєстрований в Україні, що можна зробити за номером серії, скориставшись безкоштовним мобільним додатком ”Ліки контроль”. Щоцікаво, результати після користування цим мобільним додатком унаочнюють масштаби проблеми: з 70 тисяч запитів до програми – 7 тисяч препаратів не пройшли перевірку [6].

Наприкінці статті подано пропозиції вирішення проблеми, які вже існують. У матеріалі відзначено, що частково вирішити проблему дорогих медикаментів мала б урядова програма “Доступні ліки”, яку запровадили у квітні торік. Цього року перелік найменувань розширили з 199 до 239: це – ліки від серцево-судинних захворювань, цукрового діабету та бронхіальної астми. Їх відпускають в аптеках, що беруть участь у програмі, за рецептом сімейного лікаря, безкоштовно або з невеликою доплатою. Однак чомусь не всі поспішають скористатися можливістю зекономити на лікуванні. На Львівщині, наприклад, невикористані 24 млн. гривень (тобто, майже половину виділених коштів) повернули у держбюджет. У матеріалі є і коментар Керівника департаменту охорони здоров’я ЛОДА Ірини Микичак, яка пояснила невиконання програми кількома факторами: “Є постанова Кабміну, яка визначає категорії пацієнтів, що мають пільги у забезпеченні ліками. Люди, які за цією постановою отримують ліки безкоштовно, не зацікавлені йти і брати рецепт, де потрібно за ті ж ліки заплатити половину суми. Крім того, є частина пацієнтів, які звикли і почуваються добре, мають позитивний клінічний ефект, приймаючи медикаменти, яких немає у переліку. Це – переважно комбіновані форми. У переліку програми “Доступні ліки” комбінованих форм немає взагалі. Там є багато добрих препаратів, але простіших. Частина препаратів із переліку програми (за словами провізорів – близько 30%) взагалі відсутні на ринку. Та й не всі приватні аптеки виявили бажання взяти участь у цьому проекті, а комунальних мало залишилося у Львівській області” [6]. У матеріалі для кращого аналізу проблеми подано і коментар завідувача однієї з аптек Надії Зотової, яка стверджує, що у 99% випадків лікарі вказують назву препарату, хоча за законом повинні писати лише назву діючої речовини, і раніше це діяло, адже коли казали, що ліків немає, але є більш ефективний аналог, – людина розверталася і йшла в іншу аптеку. Тепер ситуація змінилася, адже людина спершу питає, скільки коштують ліки, а коли чує суму, зазвичай, просить дати дешевший аналог.

На завершення матеріалу журналісти додають думку Виконавчого директора Галицької фармацевтичної асоціації Нелі Бик, яка зазначає, що у нас надто зарегульований роздрібний ринок, але не аптеки

формують ціни. Аптека може поставити максимальну націнку на ліки (якщо це препарати, закуплені за державний кошт). А от виробник і постачальник можуть ставити ціни, які хочуть. У всіх розвинутих країнах держава намагається впливати на весь ланцюжок (від заводу до роздрібу) за допомогою системи реімбурсації (відшкодування) [6]. А щодо програми “Доступні ліки”, Неля Бик каже, що її можна критикувати, але ціни на ліки з переліку справді суттєво знизилися: “Не важливо, бере аптека участь у програмі чи ні, більшу націнку, ніж це передбачено законодавством, поставити не може. Як результат, різниця у цінах на ліки становить 1-2 гривні, а не 80-100, як бачимо по тих препаратах, ціноутворення яких не регулюється державою” [6]. Отже, журналісти “Високого Замку” у цьому матеріалі повністю дотримали вимог жанру статті, адже подали багато фактів, проблему, її аналіз, шляхи вирішення та висновки.

У газеті “Експрес” 24 жовтня 2017 року журналісти під рубрикою “Спецтема” подали матеріал під назвою ”Парламентська асамблея Ради Європи ухвалила рішення щодо нового Закону України “Про освіту”. Що далі? ”. У цьому матеріалі відзначено, що до ПАРЄ звернулася Угорщина, щоб отримати експертну оцінку мовної статті закону “Про освіту”. Адже, на думку офіційної Угорщини та Румунії, стаття 7 Закону “Про освіту”, яка передбачає навчання у школах державною мовою, порушує права нацменшин [7]. Журналісти вирішили поставити у своєму матеріалі таке питання: а що відповіла на це Європа? Газетярі цю інформацію подали у вигляді розмови (коротких питань та відповідей) із: Мустафою Джемільовим – нардепом, правозахисником та членом української делегації ПАРЄ, Сергієм Осначем, членом Координаційної ради з питань застосування української мови в усіх сферах суспільного життя, та Геннадієм Монастирським, доцентом НУ “Київський політехнічний інститут”. Журналісти спочатку відзначили, що сказав М. Джемільов: “ПАРЄ ухвалила рішення, у якому дала рекомендації дочекатися рекомендації Венеціанської комісії щодо цього питання. Визнаючи, що Україна має законне право захищати державну мову, Асамблея все ж покритикувала дії Верховної Ради за те, що ухвалила доволі суперечливий закон, не скерувавши його попередньо до Венеціанської комісії. На думку делегатів, деякі положення закону справді можуть обмежувати права нацменшин, але так це чи ні, мають визначити міжнародні юристи. Відтак документ підтримала абсолютна більшість – 82 з присутніх у залі депутатів. Проти проголосували 11, ще 17 утрималися”.

Далі журналісти поставили таке питання: Усі члени української делегації рішення ПАРЕ не підтримали, і тільки Ви – єдиний з наших представників проголосували “за”. Чому так? На це питання М. Джемільов відповів так: “Я абсолютно згоден з головним рішенням: перш, ніж виносити законопроект про освіту на голосування, нам потрібно було узгодити його з Венеціанською комісією, а не робити це потім, після низки скандалів і за рішенням Парламентської асамблеї. Це величезна помилка України і, проголосувавши “за”, я її визнав” [7]. С. Оснач на це ж питання відповів, відзначивши, що він вважає, що резолюція містить певний юридичний казус, адже нас гостро критикують, що ми не дочекались рішення Венеціанської комісії, але ж і сама Рада Європи не дочекалась його, але рішення ухвалила: “У самому рішенні ПАРЕ є певні застереження. Наприклад, те, що Закон “Про освіту” перешкоджає вивченню мов національних меншин. Та насправді цього немає” [7]. А от Г. Монастирський нічого фатального в резолюції не вбачає. Він вважає, що навіть формулювання основної тези має припустимий характер завдяки конструкції англійською “act does not appear to strike” (у перекладі “закон, здається, не забезпечує балансу”), а не категоричне “act does not strike” (“закон не забезпечує балансу”). Він відзначає, що всім сусіднім “заклопотаним” державам пора привести норми власного законодавства щодо українських меншин в цих державах до норм України – 60:40” [7].

Також журналісти звернулися до С. Оснач із питанням: що далі?, й отримали таку відповідь: “Україні слід поводитися як великій європейській державі. Не вдаватись до істеричних кроків і більше приділяти часу поясненню населенню того, що йому потрібно знати, аби унеможливити впливи пропаганди та неправдивої інформації. І, звісно ж, чекаємо грудня – тоді Венеціанська комісія надасть свої висновки” [7].

Відзначимо, що цей матеріал можна було б назвати – інтерв’ю, але там лише одне питання поставлено трьом людям, що схоже більше на опитування, а також присутнє одне окреме питання. Тому в цьому випадку визначити чітко жанр не вдається. Можна було би подати більше запитань або до когось одного (підготувати інтерв’ю), або ж декілька тих самих питань до певних людей, і подати цей матеріал у вигляді опитування.

Інший матеріал під назвою “ІТ-експерт пояснив, чому саме українці так часто стають жертвами атак комп’ютерних вірусів на кшталт “Bad rabbit” (26.10.2017 року) журналісти газети “Експрес” подали так: спочатку вони відзначили, що вірус “Bad rabbit”, який

атакував сайти Міністерства інфраструктури, київського метрополітену та аеропорту Одеси, заблокувавши їхню роботу, також використовував при підборі паролі, які назвали найпопулярнішими ще у фільмі “Хакери” 1995 року: це, зокрема, слова “любов”, “секс”, “Бог” і “секрет” [7]. У зв’язку з цим питанням, журналісти вирішили поспілкуватися із сек’юриті-експертом компанії “Softserve” Ігорем Беляєвим, щоб дізнатися, чому ще електронні системи в нашій країні не в змозі дати відсіч хакерам і як вберегти домашні гаджети. Отже, як стає відомо із матеріалу, свого часу Україна стала першою країною світу, в якій хакерам вдалося вимкнути світло. У 2015 році Івано-Франківська область була без струму десь впродовж 6-8 годин, доки інженери у Києві не впоралися із проблемою в системі. У тому ж році під час виборів зловмисникам вдалося вимкнути одразу кілька телеканалів [7]. Після цього запитання журналісти вирішили з’ясувати, для чого хакерам взагалі таким займатися? На це питання спеціаліст відповів: “Кіберзлочинці бувають різними. Але в більшості з них базовими цілями є гроші і збагачення. Є хакери, які хочуть заподіяти шкоду, щоб в такий спосіб комусь за щось помститися, паралізувати роботу тих чи інших структур. А є такі, що працюють на певні держави і отримують конкретні завдання від них. До прикладу, спочатку ІТ-спеціалісти вважали, що “Petya.A” – це вимагач. Однак згодом з’ясувалося, що програма була шпигуном. Вона працювала ще із квітня, її завданням було цупити та знищувати певні дані. Про існування вірусу на своїх комп’ютерах люди дізналися тільки в червні” [7]. Тоді журналісти спитали щодо “Bad rabbit”, чи схожий він до “Petya.A”., на що спеціаліст відповів, що справді в обох вірусів подібні сегменти коду, в них є схожість збору паролів: “Petya.A” проникав в комп’ютери через програмне забезпечення “M.E.DOC”, а щодо “Bad rabbit”, то жертва отримувала повідомлення про те, що потрібно оновити Adobe Flash Player. Люди натискали на вікно оновлення, завдяки чому вірус спрацював” [7].

Журналісти також запитали, чи вдалося фахівцям з кібербезпеки локалізувати загрозу? Спеціаліст відзначив, що вірус можна “підчепити” і зараз, утім, він уже не становить особливої загрози, тому що вдалося ліквідувати сервери, однак нові напади хакерів дуже ймовірні: “Нині в Україні є 7 структур, які займаються захистом від вірусів. Серед них – підрозділи при СБУ, банках, кіберполіція. Там є кваліфіковані спеціалісти, але їх дуже мало. Свого часу я теж брав участь у відборі до кіберполіції. Туди прийшли багато вмотивованих людей, які готові були працювати за меншу заробітну платню, ніж ринкова. Охочі братися за

таку роботу є. Функціонують і волонтерські організації, які займаються безпекою. Однак від співпраці із правоохоронними органами їх відштовхує бюрократія. Аби виправити цю ситуацію, потрібно змінювати структуру й робити так, щоб вона працювала ефективно” [7]. Отже, журналісти газети “Експрес” подали вищезазначений матеріал у чіткій формі інтерв’ю, зробивши його цікавим. Норми та вимоги щодо жанру дотримано. Можна зробити висновок, що журналісти газети розуміють специфіку жанрів преси та намагаються її дотримуватися, хоча у деяких матеріалах вони таки подають свої публікації у нечіткому вигляді: ставлять одне і те ж запитання трьом людям, а потім допитують одного, що вже є змішаним видом жанрів опитування та інтерв’ю. Проте такий вид є дуже цікавий, він більше привертає увагу до матеріалу. А деякі журналісти “Високого Замку” також не завжди дуже чітко пишуть в конкретному жанрі, адже під статтями інколи подають насправді кореспонденції, хоча певні газетярі, коли подають статтю, то роблять це дуже чітко і старанно, строго дотримуючи усіх вимог до її написання.

Отож, як бачимо із вищезазначеного, незважаючи на те, що жанри сучасної преси вивчало та аналізувало багато дослідників, журналісти в газетах, на жаль, й досі допускають помилок під час написання матеріалів, причиною чого є недостатня обізнаність зі специфікою газетних жанрів. Прикладом цього є подання статті замість кореспонденції чи навпаки або замість написання інтерв’ю – опитування. Проте є і багато зразкових матеріалів, які чітко відповідають конкретним жанрам. Як приклад виступають: стаття журналістів “Високого Замку” під назвою “Дешевше померти, ніж лікуватись” (31.01.2018 року), у якій дотримано вимог жанру статті, адже подано багато фактів, проблему, її аналіз, шляхи вирішення та висновки, а також інтерв’ю журналістів газети “Експрес” під назвою “ІТ-експерт пояснив, чому саме українці так часто стають жертвами атак комп’ютерних вірусів на кшталт “Bad rabbit ” (26.10.2017 року), яке містить багато цікавих та професійно поставлених запитань.

Список використаних джерел

1. Бочковський О., Сірополко С. *Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання)* / За ред. К. Костева й Г. Кошаринського. – Мюнхен: Український техніко-господарський інститут, 1993. – 204 с.

2. *Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – 3-тє вид. – Львів : ПАІС, 2008. – 276 с.*

3. Здоровега В.Й. *Теорія і методика журналістської творчості* : підручник / Володимир Йосипович Здоровега . – 2-е вид., перероб. і доп. – Львів : ПАІС, 2004 . – 267 с.

4. Кенжегулова М. *Інформаційні жанри журналістики*. – Алмати: РДЦ, 1995. – 56 с.

5. Кузнецова О.Д. *Диференціація заміток преси на види* / Олена Дмитрівна Кузнецова // *Зб. праць бібліотеки НАНУ ім. В.Стефаника*. – 2015. – С. 127- 139.

6. *Офіційний сайт газети “Високий Замок”*: [<https://wz.lviv.ua/>].

7. *Офіційний сайт газети “Експрес”*: [<http://expres.ua/>].

М.Кіца -

канд. н. з соц. ком.,

доцент кафедри ЖЗМК

Національний університет «Львівська політехніка»

КОМЕНТАР ЯК ЖАНР СУЧАСНИХ ЛЬВІВСЬКИХ ГАЗЕТ «ЕКСПРЕС» ТА «ВИСОКИЙ ЗАМОК» 2017 РОКУ

Коментар як жанр аналітики широко представлений на шпальтах сучасної періодики. Він сьогодні значно розширив свої межі, що виявилось у наявності в цьому жанрі характерних рис інших жанрових форм, а також у трансформації структури та стилю викладу таких матеріалів. Крім того, у межах власне жанру коментаря відбувається часткове стирання меж між різновидами коментарів, оскільки публікації у сучасній пресі практично не існують у “чистому” вигляді.

Метою роботи є визначення особливості жанру коментаря у сучасній українській пресі. Елементарним, найлаконічнішим аналітичним жанром у практиці закордонних, а сьогодні й наших ЗМІ, прийнято вважати коментар. Коментар найближчий до подієвої інформації. Він супроводжує новини і часто подається з ними в одній зв'язці. Коментарями у газетах супроводжуються важливі повідомлення [3, с.268].

Як жанр коментар з'явився у другій половині ХІХ – початку ХХ століття. Спершу він виглядав як аналітичне повідомлення, щось на зрієць кореспонденції. Цей процес проходив паралельно з утворенням різних інформаційних жанрів. І по сьогодні ці жанри, і коментар, і